

In de rubriek 'Arnhem voor Eeuwig' beschrijft Peter Bloemendaal, oud-journalist van de *Arnhemse Courant*, aan de hand van oude foto's het leven in Arnhem in vroeger dagen. Vandaag: hofjes.

▲ Het Luthers Hofje met links de ingang aan de Hommelseweg.

FOTO GELDERS ARCHIEF 1524-5848

Voor de weduwen was op de binnenplaats een waterpomp en beerput

Het is een van de mooiste hofjes en tevens het oudste burgerhofje dat Arnhem rijk is: het Luthers Hofje aan de Hommelseweg. Het hofje werd in 1860 gebouwd in opdracht van de Evangelisch-Lutherse Kerk, op gronden aangekocht van het Burgerweeshuis.

De huisjes waren oorspronkelijk bedoeld voor bejaarden. Het hofje telde aanvankelijk 22 woningen, maar dat is later teruggebracht tot 13 adressen. Voor het ontwerp van de pandjes tekenden de architecten Traanboer en Beijer in samenwerking met de bekende stadsarchitect Hendrik Jan Heuvelink. Het hofje is sinds 1976 een van de maar liefst 510 rijksmonumenten die Arnhem telt.

Een ander oud burgerhofje is het hofje St. Peters Gasthuis aan de Catharijnestraat. Dat hofje, in feite zijn het twee hofjes naast elkaar, werd in 1866 gebouwd in opdracht van het St. Peters Gasthuis. Architect H.C. Berends, lid van een bekende Arnhemse familie van timmerlieden, aannemers en architecten, kreeg de opdracht om twee hofjes te ontwerpen met elk 18 woningen. Het voor de bouw benodigde terrein werd gekocht van het St. Catharina Gasthuis, dat hier een moeshof had. In de beide hof-

jes woonden vooral 'arme ingezetenen', meest weduwen, die daarvoor onder erbarmelijke omstandigheden in krotwoningen in de binnenstad hadden gewoond. Later werden er ook arbeiders ondergebracht. Bijzonder voor die tijd is dat de woningen over een bedstee beschikten.

De voorzieningen in de huisjes waren minimaal. Ze hadden geen keuken en geen toilet. Ook ontbraken gas, water, licht en riolering. De bewoonsters maakten gebruik van een gezamenlijke waterpomp op de binnenplaats, waar ook een beerput was aangelegd. Men kookte op een houtkachel die voor de schouw stond opgesteld. Of op een petroleumstel wanneer de houtkachel niet in gebruik was. De bewoonsters leefden zo veel mogelijk bij daglicht. Voor de avond hing een petroleumlamp boven de tafel. Desondanks was hun leefsituatie aanzienlijk beter dan in de krotwoningen waar ze eerder moesten zien te overleven.

Een van de woningen is als museumwoning ingericht. Dat huisje werd daartoe in 2016 gerestaureerd en ingericht met ouderwets interieur. De hofjes zijn overigens niet de oudste gebouwen in Klarendal. De allereerste woningbouw in Klarendal dateert al van 1830.

▲ De ingang van het St. Peters Gasthuis aan de Catharijnestraat in 1982. FOTO GELDERS ARCHIEF 1501-04-2520